

Wartości kontra media

WIEDZA W PIGUŁCE

Przestrzeń medialna jest miejscem zderzania się różnych opinii, światopoglądów i ocen. Wszystkie teksty kultury, z jakimi się stykamy, są odzwierciedleniem pewnej wizji świata.

Dobrze o tym pamiętać, gdy jako pomoc w rozwiązywaniu naszych codziennych problemów służą nam media (np. gdy zastanawiamy się, na kogo zagłosować lub na co pójść do teatru). W internecie, telewizji czy prasie stykamy się z materiałami, które bardzo często są nacechowane ideologicznie. Wystarczy porównać wydania wiadomości z TVN-u i Telewizji Trwam, aby dostrzec znaczną różnicę wyrażanych wartości. Jednak zwykle nie są one tak łatwo zauważalne.

Wszyscy do pewnego stopnia żyjemy w „bańce informacyjnej”, ograniczającej różnorodność materiałów, które do nas docierają. Wpływają na to używane w mediach technologie (jak Page Rank w Google czy Edge Rank na Facebooku), a także dostosowywanie publikowanych treści do gustów przeciętnego odbiorcy. Również my sami zwykle decydujemy się na odbiór tekstów potwierdzających nasze poglądy czy wstępne intuicje. Czasem jednak warto skonfrontować się z innym punktem widzenia i spróbować go zrozumieć. Krytyczne spojrzenie na nasze poglądy pozwala je korygować. Może też wpłynąć na zwiększenie akceptacji dla innych punktów widzenia. Namysł nad wyznawanymi wartościami nie musi prowadzić do ich porzucenia — może upewnić w pierwotnym stanowisku poprzez dogłębne zrozumienie stojących za nim argumentów.

Podczas konfrontacji odmiennych poglądów zwykle dyskutanci reprezentują określone postawy, zależne zarówno od światopoglądu, jak i od stosunku do rozmówców. Czasem zmieniają oni swoje zachowanie, aby osiągnąć pewien efekt retoryczny lub skuteczniej przekonywać. Wyróżnić można kilka podstawowych postaw dyskutantów: dogmatyk, sceptyk, relatywista, eskapistą, nihilistą oraz szyderca. Możemy je dostrzec w wypowiedziach w mediach społecznościowych czy dyskusjach telewizyjnych, ale też w dziełach filozofów.

Zarówno aktywne uczestnictwo w mediach (włączanie się w dyskusje, komentowanie, publikowanie artykułów), jak i krytyczne odbieranie przekazów wymaga uświadomienia sobie naszych wartości i priorytetów. Wiedza o nich ułatwia wybór właściwego źródła informacji, a także postawy w dyskusji.

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Zaznacz właściwe odpowiedzi (może być więcej niż jedna)

1. Warto dyskutować o ważnych tematach, aby:

- ☐ poznawać argumenty i poglądy innych osób, także te odmienne od własnych;
- ☐ utrwalać swoje poglądy, jeśli inne nas nie przekonają;
- ☐ zmieniać poglądy, jeśli inne argumenty nas przekonają;
- ☐ weryfikować, czy własne poglądy są słuszne i na tej podstawie dalej je kształtować.

2. Podczas dyskusji najważniejszą cechą argumentów powinna być:

- ☐ atrakcyjność przekazu;

- ☐ wiarygodność poparta źródłami;
  - ☐ emocjonalność.
3. Oceniając osobę przedstawiającą swoje zdanie, trzeba zwrócić uwagę przede wszystkim na:
- ☐ poprawność językową jej wypowiedzi;
  - ☐ przekaz merytoryczny;
  - ☐ ubiór i gestykulację;
  - ☐ motywację do przedstawiania określonego stanowiska (wiara w ideę, zarobek, zdobycie popularności itp.).

SŁOWNICZEK

- **Edge Rank:** algorytm stosowany przez portal Facebook, decydujący o wyświetlaniu i pozycji wpisów publikowanych na tablicach użytkowników. Podstawą jego działania są współczynniki: intensywności interakcji między użytkownikami, rodzaju aktywności oraz jej aktualności.
- **PageRank:** algorytm będący podstawą indeksowania stron internetowych przez Google. Podstawą jego działania jest założenie, że tekst jest tym bardziej wartościowy, im częściej powołują się na niego inni użytkownicy. W praktyce oznacza to, że pierwsze miejsca w wynikach wyszukiwania zajmują te strony, do których linkuje najwięcej internautów.
- **dogmatyk:** konsekwentnie trzyma na określonym stanowisku i jest niechętny do najmniejszej choćby jego zmiany, nawet pomimo przekonujących kontrargumentów. Czasem nie chce wysłuchać osób mających inne zdanie lub forsuje język dyskusji charakterystyczny dla własnych poglądów.
- **sceptyk:** dąży do podważania każdego pewnego stanowiska. Często robi to poprzez ujawnienie założeń, których przyjmowanie nie jest wcale oczywiste.
- **relatywista:** pokazuje zależność pomiędzy słusznością danego stanowiska a odniesieniem do konkretnej kultury lub społeczności. Relatywiści walczą z dogmatyzmem, w przeciwieństwie jednak do sceptyków popierają często rozwiązania według nich najlepsze w danej sytuacji.
- **eskapista:** niechętnie podejmuje dyskusję, ucieka od konieczności przyjęcia jakiegoś stanowiska oraz konfrontacji z innymi poglądami.
- **nihilista:** uważa, że prowadzenie rozmowy jest bezsensowne, skoro nie ma ona wpływu na rzeczywistość. Nihilisci często uznają niemożliwość przyjęcia jakichkolwiek podstaw moralnych, na których można byłoby się oprzeć. Postawa ta łączy się więc często ze sceptycyzmem.
- **konformista:** przejmuje poglądy i normy postępowania uznawane za atrakcyjne, modne lub obowiązujące w danej grupie. Nawet jeśli konformista w głębi serca wyznaje jakieś wartości, ważniejsze są dla niego powodzenie i popularność.
- **szyderca:** zabiera głos tylko po to, aby wyśmiać dane stanowisko lub jego przedstawiciela.
- **bańka informacyjna:** zjawisko we współczesnej kulturze medialnej. Zachodzi, gdy odbiorca ma cały czas do czynienia z przekazami wyrażającymi podobne poglądy czy wartości. Zamyka go to na konfrontację z innymi punktami widzenia. „Bańka informacyjna” tworzy się w wyniku naszych przyzwyczajeń (np. zaglądania do jednego portalu informacyjnego czy czasopisma), działania mechanizmów wyszukiwarek, dominujących linii redakcyjnych i wielu innych czynników.

Tekst: Urszula Dobrowolska, scenariusz: Jan Dąbkowski, konsultacja merytoryczna: Marcin Wilkowski. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/wartosci-kontra-media/>.

Publikacja dofinansowana ze środków Stowarzyszenia Autorów ZAIKS, Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe, Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Podstawa programowa:

Język polski, IV poziom edukacyjny

Cele kształcenia

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

Wiedza o społeczeństwie, IV poziom edukacyjny

Cele kształcenia

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Treści nauczania

Opinia publiczna.

Nowa podstawa programowa:

Wiedza o społeczeństwie, liceum i technikum

Treści nauczania

przedstawia współczesne media w Rzeczypospolitej Polskiej – wymienia główne dzienniki, tygodniki społeczno-polityczne, stacje telewizyjne i radiowe, portale internetowe; charakteryzuje wybrany tytuł/ stację/ portal ze względu na specyfikę, formy i treści przekazu.

krytycznie analizuje przekazy medialne i porównuje przekazy różnych mediów dotyczące tych samych wydarzeń czy procesów; formułuje własną opinię w oparciu o poznane fakty; rozpoznaje przejawy nieetycznych zachowań dziennikarzy.

Język polski, liceum i technikum

Treści nauczania

charakteryzuje zmiany w komunikacji językowej związane z rozwojem jej form (np. komunikacji internetowej).

rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), retorycznych (przemówienie, laudacja, homilia), popularnonaukowych i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz; rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte; rozróżnia odpowiedzi właściwe i unikowe.